

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Ndc/31/2024
Identifikačné číslo spisu:	0021203612
Dátum vydania rozhodnutia:	28.11.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Nora Halmová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:0021203612.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne E. I. Š. H., narodenej X. Z. XXXX, E., B. I. E. XX, zastúpenej advokátom JUDr. Jurajom Špirkom, Košice, Nerudova 6, proti žalovanému D. Š., narodeného XX. D. XXXX, E., F. Z. XXXX/XX, zastúpeného advokátom JUDr. Mariánom Havrilom, Michalovce, Námestie slobody 13, v konaní o zákaze styku otca s maloletou I. Š., narodenou XX. E. XXXX, bytom u matky, vedenom na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 24CoP/89/2024, o nesúhlase s postúpením sporu, takto

rozhodol:

Nesúhlas Krajského súdu v Prešove s postúpením sporu Krajským súdom Košice j e n e d ô v o d n ý.

Na prejednanie sporu je príslušný Krajský súd v Prešove.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Prešove predložil spor Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) na rozhodnutie o príslušnosti, z dôvodu nesúhlasu s postúpením veci Krajským súdom Košice podľa § 43 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“). Krajskému súdu v Košiciach ako súdu odvolaciemu bola predložená Okresným súdom Michalovce vec s opravným prostriedkom, ktorý podala žalobkyňa voči rozsudku zo dňa 24. februára 2023 č.k. 7C/59/2021-283 za účelom rozhodnutia o odvolaní.

1.1 Uviedol, že spor mu bol postúpený Krajským súdom Košice, ako súdu funkčne príslušnému, nesprávne, nakoľko predmetom konania je ochrana osobnosti - zákaz priblíženia sa k maloletej. Vec sa síce týka maloletého dieťaťa, ale uplatnené právo nevyplýva z civilných sporových predpisov. Nejde o konanie vo veciach podľa prvej hlavy a tretej hlavy druhej časti, tretej časti a štvrtej časti zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“). Príslušným odvolacím súdom je tak Krajský súd v Košiciach.

2. Podľa § 6 ods. 1 a 2 CMP ak súd zistí, že nie je príslušný, bezodkladne postúpi vec príslušnému súdu bez rozhodnutia a upovedomí o tom účastníkov. Ak súd, ktorému bola vec postúpená, s postúpením nesúhlasí, bezodkladne predloží súdny spis bez rozhodnutia spoločne nadriadenému súdu na rozhodnutie

o príslušnosti; ak ide o spor o miestnu príslušnosť, predloží súdny spis svojmu nadriadenému súdu. Týmto rozhodnutím sú súdy viazané.

3. Podľa § 3 ods. 5 písm. c) CMP na konanie o odvolaní proti rozhodnutiu vo veciach podľa prvej hlavy a tretej hlavy druhej časti, tretej časti a štvrtej časti vydanému okresným súdom so sídlom v obvode Krajského súdu v Košiciach je príslušný Krajský súd v Prešove.

4. Podľa § 25 ods. 3 zákona o rodine, ak je to potrebné v záujme maloletého dieťaťa, súd obmedzí styk maloletého dieťaťa s rodičom alebo zakáže styk maloletého dieťaťa s rodičom, ak nie je možné zabezpečiť záujem maloletého dieťaťa obmedzením styku maloletého dieťaťa s rodičom.

5. Najvyšší súd ako súd najbližšie spoločne nadriadený Krajskému súdu v Prešove a Krajskému súdu v Košiciach, v zmysle § 6 ods. 2 CMP funkčne príslušný na rozhodnutie o príslušnosti, posúdil dôvodnosť nesúhlasu s postúpením a dospel k záveru, že nesúhlas Krajského súdu v Prešove s postúpením veci nie je dôvodný.

6. V zmysle § 111 písm. d) CMP v konaní o veciach starostlivosti súdu o maloletých, súd rozhoduje o styku s maloletým. Tieto konania (v zmysle § 111 CMP) sú upravené v druhej časti tretej hlavy CMP. Na konanie o odvolaní pri rozhodnutí vo veciach podľa prvej hlavy a tretej hlavy druhej časti, tretej časti a štvrtej časti vydanému okresným súdom so sídlom v obvode Krajského súdu v Košiciach je Krajský súd v Prešove. Z obsahu spisu vyplýva, že formálne je žaloba označená ako ochrana osobnosti - zákaz priblíženia sa k maloletej, ale de facto z nej vyplýva, ako aj z konania na súde prvej inštancie, že súd rozhoduje o práve styku s maloletou, resp. o zákaze tohto styku. Žalobkyňa (matka maloletej) sa žalobou dňa 16. augusta 2021 domáhala, aby súd žalovanému (otcovi maloletej) zakázal priblížiť sa k maloletej dcére na vzdialenosť menej ako 50 metrov, priblížiť sa k miestu trvalého bydliska maloletej dcéry na ulici B. I. E. XXXX/XX, zakázal a aby sa zdržiaval v blízkom okolí domu a na príľahlých chodníkoch pri dome, ďalej aby sa nepribližoval k bráne W.. Š. X, E. na menej ako 50 metrov, ďalej aby sa nepribližoval k S. K. P., H. a tiež k pracovisku žalobkyne, kde sa maloletá dcéra pravidelne zdržiava, teda na ulici P. F. X/XX, E.. Zároveň žiadala, aby súd žalovanému zakázal písomne, telefonicky, elektronickou komunikáciou alebo inými prostriedkami kontaktovať maloletú, ktorej duševná integrita ako aj telesná integrita je takýmto konaním ohrozená.

7. Najvyšší súd vychádzajúc z ust. § 25 ods. 3 zákona o rodine konštatuje, že obmedzenie, prípadne úplný zákaz styku rodiča s maloletým dieťaťom prichádza do úvahy jedine v takých prípadoch, kedy súd zistí, že takéto opatrenie je v záujme dieťaťa nevyhnutné. Z uvedeného dôvodu je preto nevyhnutné klásť na prvé miesto práve najlepší záujem dieťaťa. Z ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. EŠLP vo vecí Elsholz proti Nemecku) vyplýva, že aj keď záujmy detí a rodičov majú byť v rovnováhe, zvrchovaný záujem dieťaťa môže podľa okolností konkrétneho prípadu prevážiť nad záujmom rodiča, pričom posúdenie proporcionality zostáva na vnútroštátnych súdoch, ktoré sú v bezprostrednom kontakte so zúčastnenými stranami.

8. Z uvedených dôvodov súd má pomerne široké možnosti obmedziť alebo zakázať styk maloletého dieťaťa s rodičom, keď je to v záujme dieťaťa. Pri zohľadňovaní záujmu dieťaťa sa pritom prihliada nielen na ohrozenie jeho fyzického alebo psychického zdravia, ale aj na ohrozenie jeho mravného vývoja. Prihliada sa tiež na hľadisko možnej nevhodnosti životného príkladu rodiča pre maloleté dieťa, a to so zreteľom na spôsob života, ktorý rodič vedie.

9. Obmedzenie a zákaz styku rodiča s dieťaťom patria medzi najzávažnejšie zásahy do rodičovských práv a povinností. Na druhej strane takýto zásah sa vždy realizuje v záujme dieťaťa. Aj z uvedeného dôvodu je preto nevyhnutné, aby súd poznal aj názor maloletého dieťaťa, a to za predpokladu, že dieťa je schopné vzhľadom na svoj vek a celkovú rozumovú vyspelosť (duševnú, intelektuálnu) vyjadriť do vzťahu k súdu svoj samostatný názor.

10. Najvyšší súd z obsahu spisu prvoinštančného súdu zistil, že maloletá bola zastúpená v konaní

kolíznym opatrovníkom - aj keď nefiguruje v záhlaví, maloletá bola vypočutá a z konania súdu prvej inštancie je zrejmé, že posudzoval najlepší záujem maloletej podľa zásad CMP (súd považuje za dôležité poukázať opäť na záujem dieťaťa, ktorý predstavuje nielen hľadisko ohrozenia jeho fyzického alebo psychického zdravia, ale i hľadisko iných, zásadne negatívnych vplyvov nepriaznivo pôsobiacich na vývoj maloletého dieťaťa. (rozhodnutie Krajského súdu v Trnave 19CoP/112/2011) Úplný zákaz styku prichádza do úvahy v prípade potencionálneho ohrozenia zdravia dieťaťa, ako je šikanovanie, vyhrážanie, ponižovanie alebo fyzické ako je bitka, kopanie, odopieranie stravy, spánku atď. Aj rodič, ktorému dieťa nebolo zverené do starostlivosti má právo v primeranom rozsahu podieľať sa na výchove, na budovaní citových väzieb, je a stále zostáva rodičom so všetkými právami a povinnosťami. Je treba mať na zreteli, že akákoľvek deformácia vzťahu rodič a dieťa v dôsledku odcudzenia sa neskôr len ťažko napráva. (rozhodnutie 24CoP/59/2017). Na vyslovenie zákazu styku treba dospieť k záveru, že uskutočňovanie styku rodiča s dieťaťom naozaj ohrozuje záujem dieťaťa a že je to nevyhnutné v záujme zdravého vývoja maloletej. (rozhodnutie 7CoP/39/2017 NS SR).

11. Dovolací súd je názoru, že je rozdiel medzi zákazom priblíženia sa podľa ustanovení CSP v rámci neodkladného opatrenia a zákazom styku podľa ustanovení vyplývajúce z CMP, ktorý vyplýva z právneho účelu, procedúry a obsahu týchto opatrení.

A. Zákaz priblíženia sa je upravený v rámci Trestného poriadku a môže byť uložený v rámci neodkladného opatrenia podľa § 325 a nasl. CSP, ak existuje naliehavá potreba dočasnej ochrany, najmä v situáciách ohrozenia bezpečnosti alebo zdravia osoby, napr. chrániť maloleté dieťa pred bezprostredným ohrozením zo strany otca (napr. násilie, agresívne správanie). Zákaz môže zakazovať nielen priblíženie sa otca k dieťaťu, ale aj iné formy kontaktu (napr. telefonické, elektronické). Tento zákaz je časovo obmedzený, zvyčajne do rozhodnutia súdu vo veci samej. Ak je podaný návrh na neodkladné opatrenie, súd rozhoduje vo veľmi krátkej zákonnej lehote, často bez vypočutia druhej strany.

B. Zákaz styku podľa CMP (Zákon o rodine): tento zákaz vyplýva z § 24 a nasl. zákona o rodine a je súčasťou rozhodovania vo veciach rodičovských práv a povinností podľa CMP. Účelom je ustanovenie úpravy styku (alebo jeho zákazu) medzi rodičmi a dieťaťom na účely ochrany jeho najlepšieho záujmu. Nejde o trestnú alebo ochrannú funkciu, ale skôr o dlhodobú úpravu rodinnoprávných vzťahov. Rozsah zákazu styku je konkrétnejší a viaže sa len na osobný kontakt rodiča s dieťaťom. Nemusí však zakazovať nepriamy kontakt (telefonicky, písomne) ani fyzické priblíženie, ak to nie je výslovne uvedené. Tento zákaz styku je súčasťou meritórneho konania o rodičovských právach a povinnostiach, pričom súd vykonáva dokazovanie a berie do úvahy najlepší záujem dieťaťa. Zákaz priblíženia sa podľa CSP má ochranný charakter a je dočasným riešením (nariadeným neodkladným opatrením). Zákaz styku podľa CMP rieši dlhodobú úpravu práv a povinností rodiča voči dieťaťu a obmedzuje konkrétne rodičovské právo stretávať sa s dieťaťom. Cieľom zákazu styku je ochrana najlepšieho záujmu dieťaťa v oblasti výchovy a osobných vzťahov a cieľom zákazu priblíženia sa je ochrana pred fyzickým alebo psychickým ohrozením. Zákaz styku rieši primárne otázky vzťahov a rodičovských práv, zatiaľ čo zákaz priblíženia sa je preventívne opatrenie na ochranu pred násilím. Tieto dva inštitúty majú rôzne ciele a podliehajú odlišným právnym úpravám.

12. Z predloženého spisu prvoinštančného súdu najvyšší súd zistil, že prvoinštančný súd v konaní o ochranu osobnosti prejednával a posudzoval zákaz styku otca s maloletou podľa zásad CMP, tak ako to vyplýva z ust. § 24 a nasl. Zákona o rodine.

13. Je nepochybné, že funkčne príslušným na rozhodnutie o odvolaní proti rozhodnutiu vo veciach podľa prvej hlavy a tretej hlavy druhej časti, tretej časti a štvrtej časti vydanému okresným súdom so sídlom v obvode Krajského súdu v Košiciach je Krajský súd v Prešove (§ 3 ods. 5 písm. c) CMP). Najvyšší súd aplikujúc článok 3 ods. 2 CMP zvažil, že s prihliadnutím na zachovanie princípov všeobecnej spravodlivosti a princípov, na ktorých spočíva tento zákon, tak, aby výsledkom bolo rozumné usporiadanie procesných vzťahov, plynulosti, rýchlosti konania, a v neposlednom rade v záujme zachovania účelu súdnej reformy s požiadavkou na špecializáciu sudcov rozhodujúcich jednotlivé agendy, je nevyhnutné pojem nadriadený súd v prípade rozhodovania odvolacích súdov v kauzálnych určených konaniach (podľa prvej hlavy a tretej hlavy druhej časti, tretej časti a štvrtej časti CMP)

vykladať tak, že v týchto veciach bude Krajský súd v Prešove súbežne aj kauzálne nadriadeným súdom.

14. Najvyšší súd preto dospel k záveru, že nadriadený (odvolací) súd v kauzálne určených veciach daných miestnou príslušnosťou odvolacích súdov podľa § 3 ods. 5 písm. a), písm. b) a písm. c) CMP bude rozhodovať vo (všetkých) veciach spojených s týmito kauzálne určenými konaniami. Opačný záver by viedol k popretiu hlavného zámeru súdnej reformy, aby veci rodinnoprávnej (tzv. poručenskej) agendy rozhodovali súdy, na ktorom sú zriadené senáty špecializujúce sa na rodinnoprávnú (poručenskú) agendu. Na uvedenom základe najvyšší súd vyhodnotil nesúhlas Krajského súdu v Prešove s postúpením veci Krajským súdom v Košiciach ako nedôvodný.

15. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.